

Endelig forslag til Europabevegelsens program for perioden 2023-2025

Demokrati og samarbeid

Programkomité har bestått av

Bjørne Grimsrud, sentralstyret, leder,

Cecilie Larsen, Rogaland

Nicoline Wiederstrøm, Vestland

Jørgen Fjørtoft, Nordland

Knut Andre Sande, Oslo

Kjell Opheim, Follo

Ulrik Stange. Europeisk ungdom

1 Innledning

2 I 2024 er det 75 år siden Europabevegelsen (EB) i Norge ble stiftet som en del av en europeisk
3 bevegelse med ønske om å skape et nytt etterkrigs-Europa der demokrati og samarbeid var de
4 grunnleggende verdiene. Målet var å sikre varig fred gjennom forpliktende samarbeid. Den
5 europeiske menneskerettighetskommisjon og Europarådet var de første byggesteinene i dette
6 arbeidet. Senere kom forløperen til det som i dag er Den europeiske union (EU). Gjennom utvidelser
7 og utdyping av samarbeidet i denne unionen sikres og videreutvikles nettopp disse verdiene frihet,
8 demokrati, rettsikkerhet og samarbeid. I dag ser vi tydeligere enn på flere tiår hvor viktig det
9 europeiske samarbeidet er for Norge. Det er i Europa vi finner våre viktigste meningsfeller og
10 forsvarere av vår egen samfunnsmodell. Europabevegelsen ønsker både å være aktive i debatten om
11 utvikling av det europeiske fellesskapet og om Norges deltakelse i dette.

12

13 Det handler om vår egen sikkerhet og samfunnsmodell

14 Russlands angrep på Ukraina har vist oss viktigheten av både NATO og EU og samarbeidet disse
15 imellom. EU har samordnet sanksjoner, koordinert våpenhjelp, gitt betydelige økonomisk støtte, tatt
16 imot og integrert flyktninger og ytt omfattende sivil bistand. EU spiller en avgjørende rolle i
17 gjenoppbyggingen av landet, utviklingen av demokratiske institusjoner og bekjempelsen av
18 korrupsjon og maktmisbruk.

19 Ukrainas framtid ligger i Europa, men det vil også kreve en politisk utvikling i Ukraina der demokratiet
20 og rettstaten utvikles videre og korrupsjonen bekjempes effektivt.

21 EU har spilt en avgjørende rolle for utviklingen av demokratiet og rettssystemet i mange europeiske
22 land. Denne kampen er ikke vunnet en gang for alle og Europabevegelsen mener at EU må forlange
23 at alle medlemsland følger de grunnleggende verdiene og bruke de midler som er tilgjengelige mot
24 illiberale regjeringer.

25 Europabevegelsen mener:

- 26 • Norge bør delta i EUs forsvars- og sikkerhetssamarbeid
- 27 • Norge må sanksjonere illiberale regimer med kutt i EØS-midlene

28

29 Globalt klimasamarbeid der Europa går foran

30 EU er et globalt lokomotiv i arbeidet med å nå klimamålet om netto null-utslipp innen 2050.
31 Gjennom EUs «Grønn giv» har overnasjonal politikk i Europa fått et nytt omdreiningspunkt. Grønn giv
32 hviler på to pilarer: Omstilling til bærekraftige samfunn og sosial utjevning. Norge har sluttet seg til
33 prosjektet, og dermed de mange mulighetene dette åpner for positiv samfunnsutvikling og for
34 muligheter innenfor forskning, utvikling og næringsliv. Dette området er imidlertid i rask utvikling og
35 det er viktig at Norge fortsetter med å knytte seg til de ulike ordningene. Et viktig nytt virkemiddel er
36 klimatoll (CBAM) som skal hindre at bedrifter utenfor EU med lavere klimastandarder kan
37 utkonkurrere europeiske bedrifter basert på dette.

38 Europabevegelsen mener:

- 39 • Norge bør delta i EUs klimatoll (CBAM) samarbeid

40

41

42 **Strategiske råvarer og beskyttelse av vår egen selvråderett**

43 Først pandemien og så Russlands angrep på Ukraina har vist hvor sårbare vi er med tanke på viktige
44 råvarer og produkter som energi, vaksiner, medisiner og elektroniske komponenter. Den eneste
45 muligheten for å redusere denne sårbarheten og styrke beredskapen er gjennom et strategisk,
46 europeisk samarbeid. EU har tatt flere initiativ for økt sikkerhet og økonomisk uavhengighet for
47 Europa: Strategi for økonomisk sikkerhet, Politikk for nullutslippsindustri og Strategi for egen
48 råvareproduksjon. Dette er tydelige tegn på et EU som forbereder seg på å redusere sårbarheten ved
49 å være avhengig av langreiste forsyningskjeder, og som øker beredskapen innenfor råvarer og viktige
50 produkter som energi, vaksiner, mat og elektroniske komponenter. Norge bør aktivt delta i disse
51 initiativene. Det gir samtidig muligheter til utvikling av norske leveranser innenfor de strategiske
52 områdene. Vårt utenforskap gjør Norge ekstra sårbar for disse forandringene. Vi ser at det norske
53 næringslivets rammevilkår blir påvirket, og ender opp med dårligere forutsetninger enn resten av
54 Europa. Fristene til høringsinnspill er så korte at det i praksis kun er medlemmer som utformer disse.
55 Slik blir særnorske interesser ikke tatt vare på, i en tid hvor EU blir et enda viktigere marked for
56 Norge enn det allerede er. Den eneste måten å redusere denne sårbarheten på og samtidig styrke
57 beredskapen er å delta i det strategiske europeiske samarbeidet.

58 Europabevegelsen mener:

- 59 • Norge bør støtte og delta aktivt i EUs arbeid med å sikre selvråderett og strategisk
60 produksjon innenfor regionen

61

62 **Forsvar for og utvikling av høye standarder**

63 Brexit har vært en katastrofe for Storbritannia. Det har spesielt rammet fiskere, bønder og
64 lønsmottakere. Den ble heiet fram av krefter som blant annet ønsket å kunne konkurrere på
65 verdensmarkedet gjennom reduserte klima og sosiale standarder. EU forsto i denne prosessen
66 betydningen av å verne om felles standarder i det europeiske markedet, særlig der disse er høyere
67 enn resten av verden. Norge må støtte opp om denne høy-standard politikken for EUs indre marked
68 og sammen med EU avvise tankegangen bak Brexit. Gjennom sine standarder på områder som
69 personvern (GDPR), bærekraftstaksonomi, mattrygghet, rent vann og trygge kjemikalier utøver også
70 EU en viktig global lederrolle. Bare EU har vist seg sterke nok til å få til fornuftig regulering av de
71 store multinasjonale teknologiselskapene, på alt fra ladestandard til ulovlig bruk av
72 personopplysninger i markedsføring.

73 Europabevegelsen:

- 74 • Støtter EUs arbeid med å sette høye europeiske og globale standarder

75

76 **Flyktning- og asylpolitikken må fornyes**

77 I Norge har vi i mange tiår nytt godt av den nordiske passunionen. Gjennom Schengen-avtalen har
78 denne type rettigheter blitt utvidet til nesten alle EU- og EØS-land. Ved å åpne de indre grensene har
79 Schengen-landene et felles ansvar for Schengens yttergrenser. Det innebærer et behov for en felles
80 flykting- og asylpolitikk. Dagens politikk i EU er ikke god nok, Norge bør derfor støtte opp om EU-
81 kommisjonens nylige fremlagte forslag til felles asyl og migrasjonspolitikk, med en intern
82 byrdefordeling. Samtidig bør vi støtte reformer av det internasjonale avtaleverket som muliggjør en
83 mer effektiv kamp mot menneskesmugling og de forferdelige, menneskelige lidelsene som denne
84 organiserte kriminaliteten skaper blant annet i Middelhavet.

85 Europabevegelsen:

- 86 • Ønsker å bekjempe menneskehandel og at det utvikles internasjonale regler rundt
87 flyktninger og asylsøkere

88

89 **Forskning og utdanning**

90 Gjennom vår tilknytning til Europa har Norge fått tilgang til både utvekslingsprogrammer og
91 forskningsprogrammer. Begge deler har åpnet opp nye muligheter for norsk ungdom og studenter.
92 Programmene sikrer en mobilitet og finansiering for unge som vil ta yrkesutdanning eller studere i
93 andre europeiske land. Det gir muligheter for næringslivet til å få riktig og god kompetanse. Det
94 utvikler også universitetene og forskningsmiljøene i Norge. Norske forskningsinstitutter og
95 universiteter har lyktes svært godt på den europeiske forskningsarenaen, spesielt innen verdens
96 største forskningsprogram Horisont. Gjennom dette har vi klart å skaffe en betydelig finansiering av
97 forskning i Norge.

98 Europabevegelsen mener:

- 99 • At informasjonen om disse programmene, og mulighetene som ligger her, både for
100 individer, utdannings- og forskningsinstitusjoner og næringslivet må bli bedre fra norske
101 myndigheter.

102

103 **Gå inn i det store handlingsrommet**

104 EØS-avtalen knytter Norge på en uunnværlig måte til EU. Dette reflekteres i den brede og stabile
105 oppslutningen denne tilknytningen til EU har i den norske befolkningen. Britenes Brexit har på en
106 tydelig måte illustrert konsekvensene av å skulle melde seg ut og isolere seg mot resten av Europa.

107 EØS-avtalen er et dynamisk avtaleverk som utvikler seg i takt med utviklingen i EU. Dette er avtalens
108 store fordel, men det krever samtidig mye av norske myndigheter både når det gjelder hvordan vi
109 jobber i forkant av ny lovgivning og hvordan vi gjennomfører denne lovgivningen i Norge.
110 Kunnskapen om når og hvordan vi har mulighet til å påvirke kommende lovgivning fra EU må økes.
111 Samtidig bør forståelsen av og mulighetene innenfor handlingsrommet knyttet til implementering
112 også økes. Europabevegelsen mener at norske myndigheter ikke alltid benytter seg av det
113 handlingsrommet som følger av EØS-retten.

114 Selv om norske myndigheter blir bedre på begge disse områdene, så forblir det et faktum at vi vil
115 kunne øke vårt nasjonale handlingsrom gjennom et fullt EU-medlemskap der vi ikke bare er med i
116 forberedelsen av ny lovgivning, men også der selve beslutningene tas. Tilsvarende ser vi at ESA, med
117 sin juridiske praksis i tolkning av handlingsrommet knyttet til implementering, gir Norge i praksis et
118 mindre, nasjonalt politisk spillerom enn det medlemslandene i EU har.

119 Europabevegelsen:

- 120 • Ser behovet for å øke befolkningens og myndighetenes kunnskap om hvordan man kan
121 påvirke europeiske lover og regler
- 122 • Ber norske myndigheter være mer bevisst på handlingsrommet innenfor EØS-avtalen og
123 viktigheten av å bruke dette

124

125

126 **Abonnement på moderne lovgivning**

127 Gjennom EØS-avtalen har Norge innlemmet over 14.000 såkalte rettsakter, i snitt to per arbeidsdag.
128 Det er oppsiktsvekkende lite kontroversielt. Årsaken til det ligger blant annet på det faktum at svært
129 mange av disse lovene og reglene representerer en nødvendig fornying og ønsket modernisering av
130 det norske lovverket. Uten EØS-avtalen hadde vi enten måtte øke det norske byråkratiets evne til å
131 gjøre denne jobben eller akseptert mer utdaterte og ofte lavere standarder på mange områder fra
132 mattrygghet, forbrukerrettigheter til innsidehandel og økonomisk kriminalitet.

133

134 **Europabevegelsen = Stemmerettsbevegelsen**

135 Det er et stort flertall i Norge for norsk deltakelse i det europeiske samarbeidet. EB mener det er et
136 paradoks at vi likevel ikke ønsker å fullt ut delta og være med å bestemme over vår felles framtid. Vi
137 ønsker at vi i Norge også skal ha de samme demokratiske rettighetene og påvirkningsmulighetene
138 som resten av EU og ønsker derfor at Norge søker fullt medlemskap i EU.

139 Europabevegelsen:

- 140 • Ønsker stemmerett for nordmenn også i Europa
- 141 • Ber Norge forberede en ny EU-søknad innen 2030
- 142 • Vil sette fokus på alle mulighetene nordmenn går glipp av ved å stå utenfor det europeiske
- 143 demokratiet

144

145 **Øk kunnskapen om vår tilknytning til Europa**

146 Vår nære tilknytning til Europa er mye tydeligere i dag enn bare for noen tiår tilbake. Vi forholder oss
147 i hverdagen til en lang rekke europeiske programmer, regler og standarder. Kunnskapsnivået om
148 hvordan vi kan være med å utforme og påvirke denne viktige siden av vårt samfunn er imidlertid ikke
149 høyt nok. EB vil i perioden fokusere på kunnskapsspredning og undervisning. EØS-kunnskapen må
150 løftes frem på grunnskole, videregående skole, og ved de høyere utdanningsinstitusjonene. Sett i lys
151 av hvor omfattende EØS-avtalen er, blir EU overfladisk behandlet som et tema i lærebøker og
152 undervisningsmateriell. Sivilsamfunnet er av avgjørende betydning for et sunt, liberalt demokrati, og
153 den frivillige organisasjonstilhørigheten i Norge er høy. EB er en del av dette og vi skal henvende oss
154 til andre grupper og lag på tvers av særinteresser, med tilbud om kurs og foredrag. Kun ved at
155 grunnleggende kunnskap er på plass og at EB gjør seg relevant i brede lag av samfunnet, kan vi ha
156 håp om, å ikke bare sikre EØS-avtalen, men at vi kan finne vår naturlige plass i det nye europeiske
157 hus.

158 Europabevegelsen:

- 159 • Vil utvikle og tilby et bredt spekter av kunnskapspakker, foredrag og artikler til bruk i
- 160 undervisning og som tilbys lokalt gjennom våre EB-lag